

I. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE I POLITIČKA UTAKMICA

link na uvodni video Što je politika

<https://youtu.be/dlRuvXR4Ozw>

ŠTO JE POLITIKA?

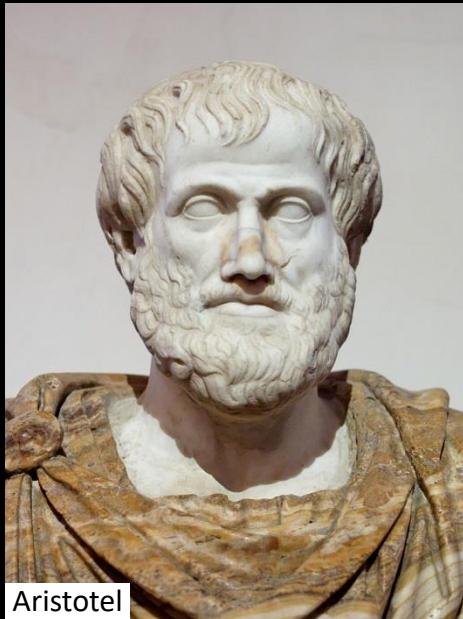
- grč. ***polis*** – grad, država
  - ***politeikos*** – državni, javni
  - ***ta politika*** – odnosi se na poslove vezane uz polis
  - ***politeia*** – označava državu odnosno politički režim

RAZVOJ POLITIČKE MISLI

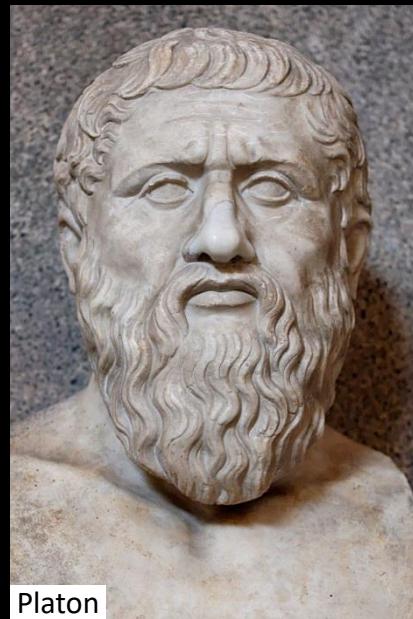

ANTIKA

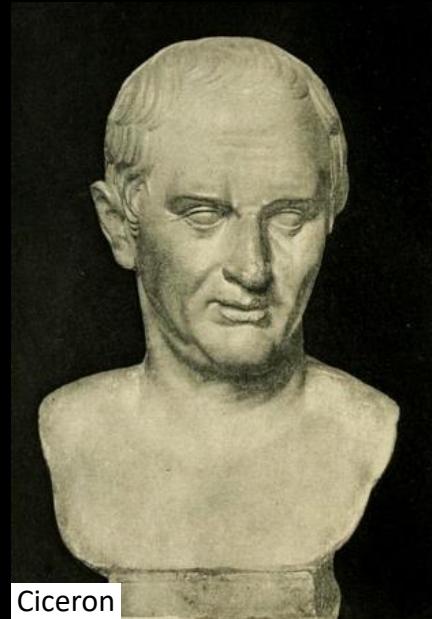
- Platon i Aristotel – politika je **etičko bavljenje državnim poslovima**, a čovjek je **zoon politikon** (*političko, društveno biće*)
- Ciceron – opće dobro je stvar naroda – lat. **res publica res populi**

Aristotel

Platon

Ciceron

RAZVOJ POLITIČKE MISLI

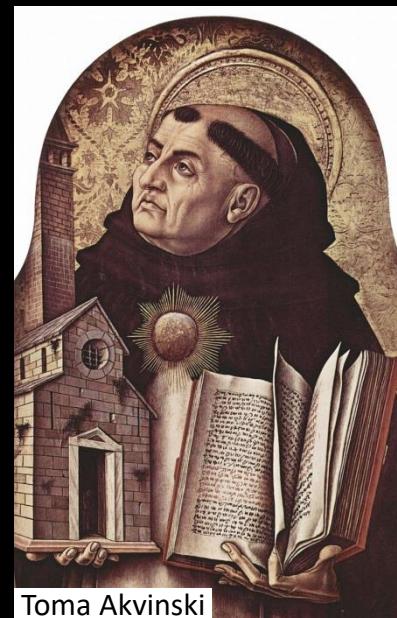

SREDNJI VIJEK

- *Sv. Augustin i Toma Akvinski* – politička misao prožeta **moralnim načelima** i **religijsko-teološkim pogledom na svijet** (*svjetovna i Božja država*)

Sveti Augustin

Toma Akvinski

RAZVOJ POLITIČKE MISLI

NOVI VIJEK

- N. Machiavelli (15. – 16. stoljeće) – daje današnje značenje politici – **politika kao vještina upravljanja državom, vještina političkog djelovanja** (način na koji vladar upravlja državom) – djelo: *Vladar*
„*Vladar mora biti mudar kao lisica, a snažan kao lav.*”

Niccolò Machiavelli

POJAM POLITIKE

- **POLITIKA** je **vještina** obavljanja **društvenih i državnih poslova** usmjereni na **postignuće općeg dobra**
- politika je **svjesna aktivnost društvenih skupina**
- nositelji politike su **društvene skupine** koje izborom metoda i svjesnom djelatnošću ostvaruju određeni cilj političkog djelovanja

POLITIKA

CILJ

OPĆE
DOBRO

RAZLIKOVANJE POLITIKE

- politika kao **ljudska djelatnost** (*djelovanje svih građana radi općeg dobra*) i politika kao **znanost** (*sociologija politike, filozofija politike, politička geografija, politologija...*)

POLITIKA KAO ZNANOST:

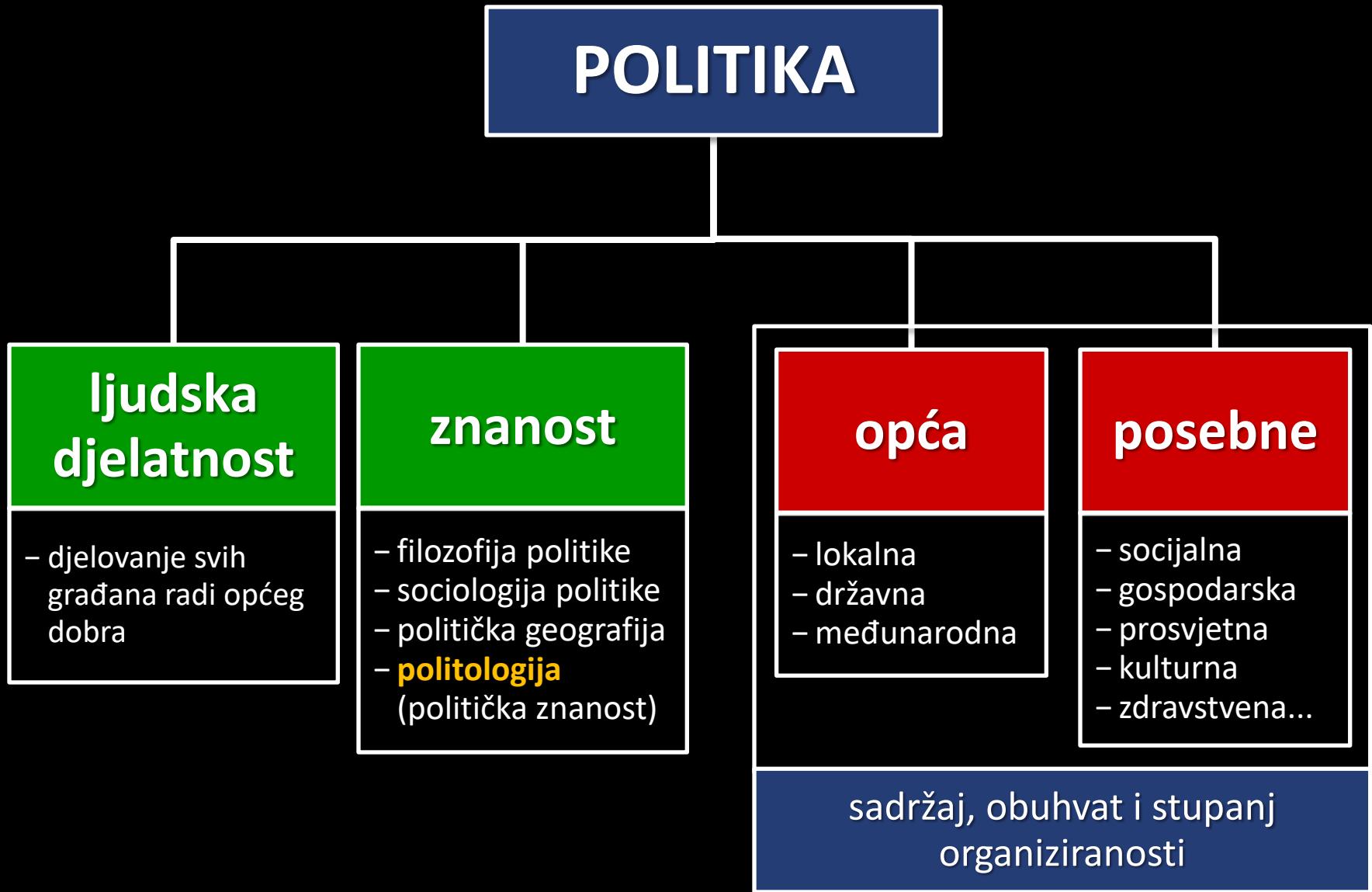
- **filozofija politike** – razmatra **načela najboljeg uređenja** zajedničkog života (*kako ih ostvariti, kakve moraju biti institucije koje će ostvarivati ta načela, što je pravednost...*)
- **sociologija politike** – usredotočuje se na **posljedice političkih procesa u nekom društvu** – *npr. tko glasuje za koju stranku – ovisi li to o obrazovanju, imutku, etničkoj ili rasnoj pripadnosti...*
- **politička znanost (politologija)** – promatra **politiku kao sustav** – *kakvo je ustrojstvo političkog sustava, kako i gdje se donose političke odluke...*

PODJELA POLITIKE

- s obzirom na **širinu i sadržaj kojim se bave** razlikujemo:
  1. **OPĆU POLITKU** – lokalna, državna, međunarodna
  2. **POSEBNE POLITIKE** – socijalna, gospodarska, zdravstvena, obrazovna, kulturna, demografska, mirovinska...

RAZLIKOVANJE/PODJELA POLITIKE

MOĆ I VLAST (M. Weber)

MOĆ – vjerojatnost da će pojedinac ili grupa uspjeti **nametnuti** i **provesti svoju volju, čak i usprkos otporu drugih**

- ne odnosi se samo na fizičku silu, već i na druge značajke (*bogatstvo, ugled, kulturnu i obrazovnu razinu, položaj u nekoj organizaciji, osobni autoritet...*)
- moć se javlja kao **prinuda** ili kao **utjecaj** – može poprimati i **pozitivne** i **negativne** značajke
- moć kao **poticajna sila** za ostvarenje različitih ciljeva (*npr. kad roditelji brane djeci kasne izlaske...*)

Max Weber

MOĆ I VLAST (M. Weber)

VLAST je **sustav** (mehanizam) koji **osigurava pokoravanje naredbama** što potječu **iz određenog izvora**

- **RAZLIKA** – vlast prepostavlja određeni **stupanj pokoravanja** i **pristanka**, dok se moć može zasnovati na pukoj **sili**
- **moć** je nametnuta volja unatoč otporu, dok je **vlast** legitimna moć (prihvaćena moć)

LEGITIMNOST I LEGALNOST

LEGITIMNOST – osnova na kojoj vlast **opravdava svoj zahtjev za poslušnošću**

- legitimnost (u demokratskim sustavima) se postiže na izborima, **pristajanjem većine ljudi** (glasača)
  - *Kako se postiže legitimnost vlasti u monarhiji?*

LEGALNOST – znači da se **vlast obnaša prema zakonima**
(poštivanje zakona prilikom vođenja državnih poslova)

TRI TIPA LEGITIMNE VLASTI (M. Weber)

– s obzirom na **izvor legitimnosti**, razlikujemo **tri tipa vlasti**:

TRADICIONALNA

- legitimnost na temelju **tradicije, običaja i nepisanih pravila**
- upravni aparat čine vladareva rodbina

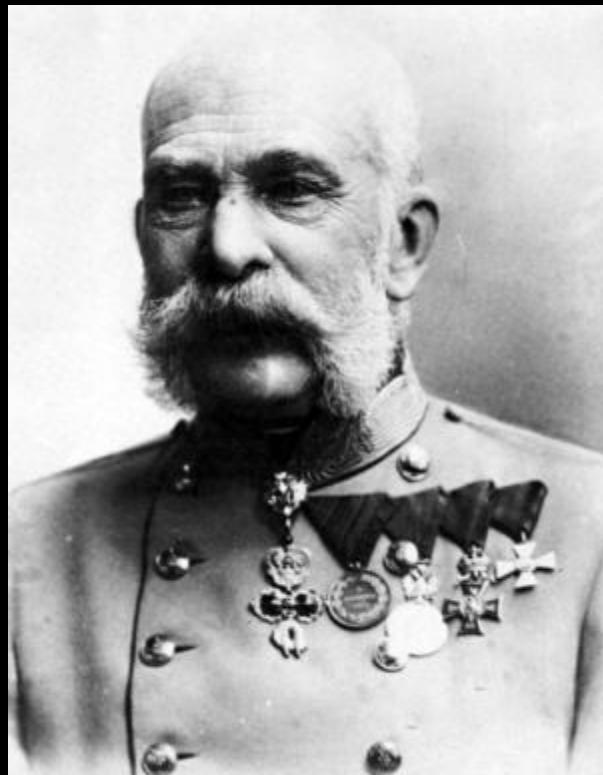
KARIZMATIČNA

- legitimnost na temelju **vjerovanja u iznimne i nadnaravne osobine vođe**
- **kratkotrajna** – nakon smrti vođe gubi se osnova legitimnosti

RACIONALNA

- temelji se na **pisanim pravilima i procedurama**
- **zakon je osnova legitimnosti**
- **poslušnost zakonu** a ne osobi (*karizmatska i tradicionalna*)

TRADICIONALNA

Franjo Josip I.,
austro-ugarski car

KARIZMATIČNA

Napoleon Bonaparte,
francuski vojskovođa i car

RACIONALNA

dr. Franjo Tuđman,
prvi hrvatski predsjednik

LEGITIMNOST I LEGALNOST

- vlast **ne mora biti legitimna** (legitimno izabrana) ali **može vladati po načelu legalnosti**
- general Francisco Franco izvršio je 1936. državni udar, a tri godine kasnije u građanskom ratu pobjedio legitimno izabalu vlast, **suprotno načelu legitimnosti**
- kasnije je donio zakone na temelju kojih je vladao, **po načelu legalnosti**

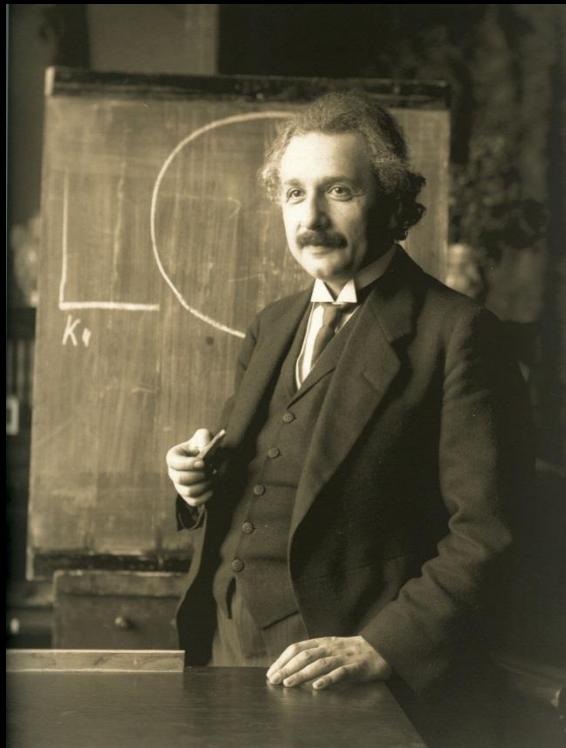
AUTORITET

AUTORITET podrazumijeva **razinu poštovanja ili časti povezanih s društvenim položajem**

Sveta Majka Terezija

Albert Einstein

Donald John Thrump

POLITIČKO DJELOVANJE

- svrha političkog djelovanja je **poboljšanje kvalitete življenja svih građana**
- **političko djelovanje se temelji na:**
  - slobodi
  - političkoj kulturi sudionika
  - čuvanju i zaštiti ljudskog dostojanstva
- politički se može djelovati:

POLITIČKIM
GOVOROM

NAPISOM
POLITIČKOG
SADRŽAJA

POLITIČKOM
UTAKMICOM
(prosvjedom, političkom
kampanjom)

POLITIČKA KULTURA I SOCIJALIZACIJA

- skup znanja, vrijednosti i stavova o politički značajnim vrijednostima u zajednici
- tri tipa političke kulture:

PAROHIJALNA (*lat. paroecia – župa*)

- niska pol. osviještenost i informiranost građana
- ljudi su povezani sa svojim zavičajem i župom (zatvoreni su u sebe)
- nemaju svijest o mogućnosti utjecanja na donošenje odluka

PODANIČKA

- niska pol. osviještenost i informiranost građana
- nemaju svijest o mogućnosti utjecanja na donošenje odluka
- smatraju da država ima pravo odlučivati o svemu

PARTICIPACIJSKA

- visoka pol. osviještenost i informiranost građana
- spremnost na političko djelovanje i aktivno sudjelovanje u donošenju odluka
- poštivanje zakona i odluka koje donosi država
- **POLITIČKA SOCIJALIZACIJA** – proces odgoja i obrazovanja građana kojem je cilj usvajanje participacijske pol. kulture

POLITIČKI GOVOR

- cilj političkog govora je **oblikovati ponašanje ljudi** i njihova (socijalna, politička i ideološka) **stajališta**, te **utjecati na njih i njihove odluke**
- **VRSTE POLITIČKOG GOVORA:**
  - s obzirom na **namjenu:**
    - ekskluzivni
    - totalitarni
    - demokratski
  - s obzirom na **način izražavanja:**
    - emotivan
    - ekspresivan
    - iterativan
    - ekstenzivan
    - koherentan

VRSTE POLITIČKOG GOVORA

- **EKSKLUZIVNI** – *upotrebljava se u krugu političkih djelatnika kao vrsta profesionalnog žargona i ne rabi se među ostalim članovima zajednice*
- **TOTALITARNI** – *pokazatelj je totalitarnosti politike u državnoj zajednici, nastoji se proširiti na sva područja društvenog djelovanja*
- **DEMOKRATSKI** – *jezik dijaloga, tolerancije i osjetljivosti prema razlikama u stajalištima, a prihvatljiv je gotovo svim članovima političke zajednice*

OBILJEŽJA POLITIČKOG GOVORA

- **EMOTIVAN** – *upotrebljavaju se riječi s jakim emotivnim učinkom na slušatelja*
- **EKSPRESIVAN** – *obiluje bogatstvom i raznolikošću rječnika te dinamičnošću i raznolikošću rečenica*
- **ITERATIVAN** – *ponavljaju se važne riječi ili rečenice kako bi se proširila ili provjerila prihvatljivost poruka kod slušatelja*
- **EKSTENZIVAN** – *dugim rečenicama ili sporednim temama slušatelja odvlači od osnovne teme*
- **KOHERENTAN** – *djeluje kao skladna cjelina, govornik uspješno usklađuje odnos prema slušatelju, temi ili vremenu*

EMOTIVAN

EKSPRESIVAN

KOHERENTAN

Vlado Gotovac,
govor u Zagrebu
pred vojarnom JNA (1991.)

„... Ja vas volim i ja se s vama ponosim. I kada bih trebao birati da li ću s vama umrijeti ili s ovim strašilima živjeti, izabrao bih smrt. Jer davno već u onom svijetu postoji jedan divni stih jednog velikog pjesnika koji kaže 'U Navarri se umiralo od srama'. Mi Hrvati kada ne bi imali ovo dostojanstvo i kada ne bi imali ovu ljubav mi bi umirali od srama, ali ovi ovdje nemaju od čega umrijeti jer nemaju ni dostojanstva ni ljubavi. Kada bi generali imali obitelj, kada bi generali imali djecu, kada bi generali imali bližnje, onda nikada ne bi zasjeli u ovoj zgradici. Ali generali nemaju djecu ja vas uvjeravam, jer onaj koji tuđu djecu ubija nema djece. Jer onaj tko tuđe majke ucviljuje nema majke. Jer onaj tko ruši tuđe domove nema doma. I oni moraju znati da na ovoj zemlji za njih nema ni majki ni djece ni doma. Umrijet će u pustoši svog mrtvog srca. Sramit će ih se njihova djeca.....“

EMOTIVAN

ITERATIVAN

„.... Danas vam kažem, prijatelji moji, unatoč poteškoćama današnjice i sutrašnjice, ja imam san. To je san koji je duboko ukorijenjen u američkom snu. **Imam san** da će se jednoga dana ova nacija izdići i da će živjeti po pravom kredu svoga postojanja: „Za nas je ova istina sama po sebi razumljiva da su svi ljudi stvorenji jednakima”. **Imam san** da će jednoga dana na crvenim brdima Georgije sinovi prijašnjih robova i sinovi prijašnjih robovlasnika sjediti zajedno za istim bratskim stolom. **Imam san** da će jednog dana i sama država Mississippi, u kojoj vlada nepravda i koja s plamenom tlačenja živi svojim punim bićem, **imam san** da će se i ta država jednog dana pretvoriti u oazu slobode i pravednosti. **Imam san** da će moje četvero djece jednoga dana živjeti u društvu u kojem se nitko prema njima neće ponašati ovako ili onako zbog boje njihove kože, nego da će ih se tretirati onako kako to oni svojim karakterom zasluže. **Imam danas jedan san...**”

NAPIS POLITIČKOG SADRŽAJA

- s obzirom da postoje različite vrste politika, **gotovo je svaki novinski napis ujedno i politički napis**

POLITIČKA UTAKMICA

- označava borbu političkih stranaka za **osvajanje vlasti**, a potom za njeno **zadržavanje**
- u političkoj utakmici sudjeluju: **političke stranke** i **interesne skupine**
- **POLITIČKE STRANKE** su subjekti koji posreduju između građana i vlasti, a njihova **svrha je prenošenje volje građana u parlament**
- **INTERESNE SKUPINE** – **utječu**, ali se **ne bore za vlast**
(npr. sindikat prosvjetnih radnika, medicinskih radnika, prosvjed seljaka...)

POLITIČKA APSTINENCIJA

- **POLITIČKA APSTINENCIJA** – odustajanje od sudjelovanja na izborima (građanski neposluh)
- građani gube interes ili su nedovoljno motivirani za izlazak na izbole

<i>Koji je glavni razlog zbog kojeg niste izašli na lokalne izbole u Zagrebu? (sudjelovalo 500 ispitanika)</i>		2009. (%)	2013. (%)
1.	Zasićen/zasićena sam izborima.	27,3	24,3
2.	Ništa se bitno ne odlučuje na lokalnoj razini.	10,7	10,7
3.	Važni su samo izbori za Sabor.	10,7	10,3
4.	Ne zadovoljava me program stranke.	10,3	10,5
5.	Nemam povjerenja u stranke.	12,0	13,2
6.	Zbog prosvjeda jer stranke nisu ispunile svoja obećanja.	12,3	13,0
7.	Razočaran/razočarana sam politikom	14,4	15,3
8.	Ostalo	2,3	2,7

LOBIRANJE, SPINIRANJE I SPIN DOKTORI

- **LOBIRANJE** (*eng. lobby* - predvorje) – nastojanje **interesnih skupina da utječu na one koji donose odluke** (*podmićivanje političara, tzv. vlade u sjeni*)
- **SPINIRANJE** je **manipuliranje činjenicama**, kako bi se interes pomaknuo s jedne činjenice na drugu
- **SPIN DOKTORI** pomažu političarima u komunikaciji s biračima, čak i kad se ne realiziraju obećani programi, nastoji se prikazati kako su obećanja provedena u djelo ili se umanjuju efekti nerealiziranih programa

CENZURA, AUTOCENZURA I MANIPULACIJA

- **CENZURA** – sprječavanje objavljivanja nepoželjnih sadržaja
  - *cenzuru mogu provoditi određene osobe ili institucije*
- **AUTOCENZURA** – kada sami provodimo cenzuru na sebi
  - sami odlučujemo da nećemo govoriti o sadržajima koji su neprihvativi ili nepoželjni u našoj okolini
- **MANIPULACIJA** je podčinjavanje određenih sadržaja postojećim, trenutnim interesima koji mogu biti politički, socijalni ili ekonomski

ŠTO JE POLITIKA

(plan ploče)

- **POLITIKA** (grč. *polis* – grad, država) **vještina** obavljanja **društvenih i državnih poslova** usmjereni na **postignuće općeg dobra**
  - **cilj i svrha** bavljenja politikom je **opće dobro**
  - *N. Machiavelli* (15. – 16. stoljeće) – daje današnje značenje politici
- **RAZLIKOVANJE POLITIKE:**
  - politika kao **LJUDSKA DJELATNOST** – *djelovanje svih građana radi općeg dobra*
  - politika kao **ZNANOST** – *promatra politiku kao sustav – kakvo je ustrojstvo političkog sustava, kako i gdje se donose političke odluke*
- **PODJELA POLITIKE** (*s obzirom na sadržaj, obuhvat i stupanj organiziranosti*)
  - **OPĆA** – lokalna, nacionalna i međunarodna
  - **POSEBNE** – socijalna, gospodarska, prosvjetna, demografska, mirovinska...

- **MOĆ** – vjerojatnost da će pojedinac ili grupa uspjeti **nametnuti i provesti svoju volju, čak i usprkos otporu drugih**
  - moć se javlja kao **prinuda** ili kao **utjecaj** – može poprimati i **pozitivne i negativne** značajke
- **VLAST** – **sustav** (mehanizam) koji **osigurava pokoravanje naredbama** što potječe **iz određenog izvora**
  - **RAZLIKA** – vlast prepostavlja određeni **stupanj pokoravanja i pristanka**, dok se moć može zasnivati na pukoj **sili**
- **LEGITIMNOST** – osnova na kojoj vlast **opravdava svoj zahtjev za poslušnošću**
  - legitimnost (u demokratskim sustavima) se postiže na izborima, **pristajanjem većine ljudi** (glasaca)
- **LEGALNOST** – znači da se **vlast obnaša prema zakonima** (*poštivanje zakona prilikom vođenja državnih poslova*)

– TRI TIPA VLASTI

- **RACIONALNA** – temelji se na **pisanim pravilima i procedurama**
  - **zakon je osnova legitimite**
  - **poslušnost zakonu** a ne osobi
- **TRADICIONALNA** – legitimnost na temelju **tradicije, običaja i nepisanih pravila**
  - **poslušnost osobi, a ne zakonu**
- **KARIZMATIČNA** – legitimnost na temelju **vjerovanja u iznimne i nadnaravne osobine vođe**
  - **poslušnost osobi (vođi), a ne zakonu**
- **AUTORITET** podrazumijeva **razinu poštovanja ili časti povezanih s društvenim položajem**

POLITIČKO DJELOVANJE

(plan ploče)

- svrha političkog djelovanja je **poboljšanje kvalitete življenja svih građana**
- **POLITIČKI SE MOŽE DJELOVATI:**
  - POLITIČKIM GOVOROM
  - NAPISOM POLITIČKOG SADRŽAJA
  - POLITIČKOM UTAKMICOM (*prosvjed, pol. kampanja*)
- **POLITIČKI GOVOR**
  - cilj političkog govora je oblikovati **ponašanje i stajališta** ljudi, te **utjecati** na njih i njihove **odluke**
  - **VRSTE** pol. govora: ekskluzivni, totalitarni i demokratski
  - **OBILJEŽJA** pol. govora: emotivan, ekspresivan, iterativan, ekstenzivan i koherentan

POLITIČKO DJELOVANJE

(plan ploče)

- **POLITIČKA UTAKMICA** označava borbu političkih stranaka za **osvajanje vlasti**, a potom za njeno **zadržavanje**
- u političkoj utakmici sudjeluju: **političke stranke i interesne skupine**
  - **POLITIČKE STRANKE** su subjekti koji posreduju između građana i vlasti, a njihova **svrha je prenošenje volje građana u parlament**
  - **INTERESNE SKUPINE** – **utječu**, ali se **ne bore za vlast**
(npr. sindikat prosvjetnih radnika, medicinskih radnika, prosvjed seljaka...)
- **POLITIČKA APSTINENCIJA** – odustajanje od sudjelovanja na izborima
(građanski neposluh) – građani gube interes za izlazak na izbole
- **LOBIRANJE** – nastojanje interesnih skupina da **utječu na one koji donose odluke** (*tzv. vlade u sjeni*)
- **SPINIRANJE** je **manipuliranje činjenicama**, kako bi se interes pomaknuo s jedne činjenice na drugu
- **CENZURA** – sprječavanje objavljivanja nepoželjnih sadržaja